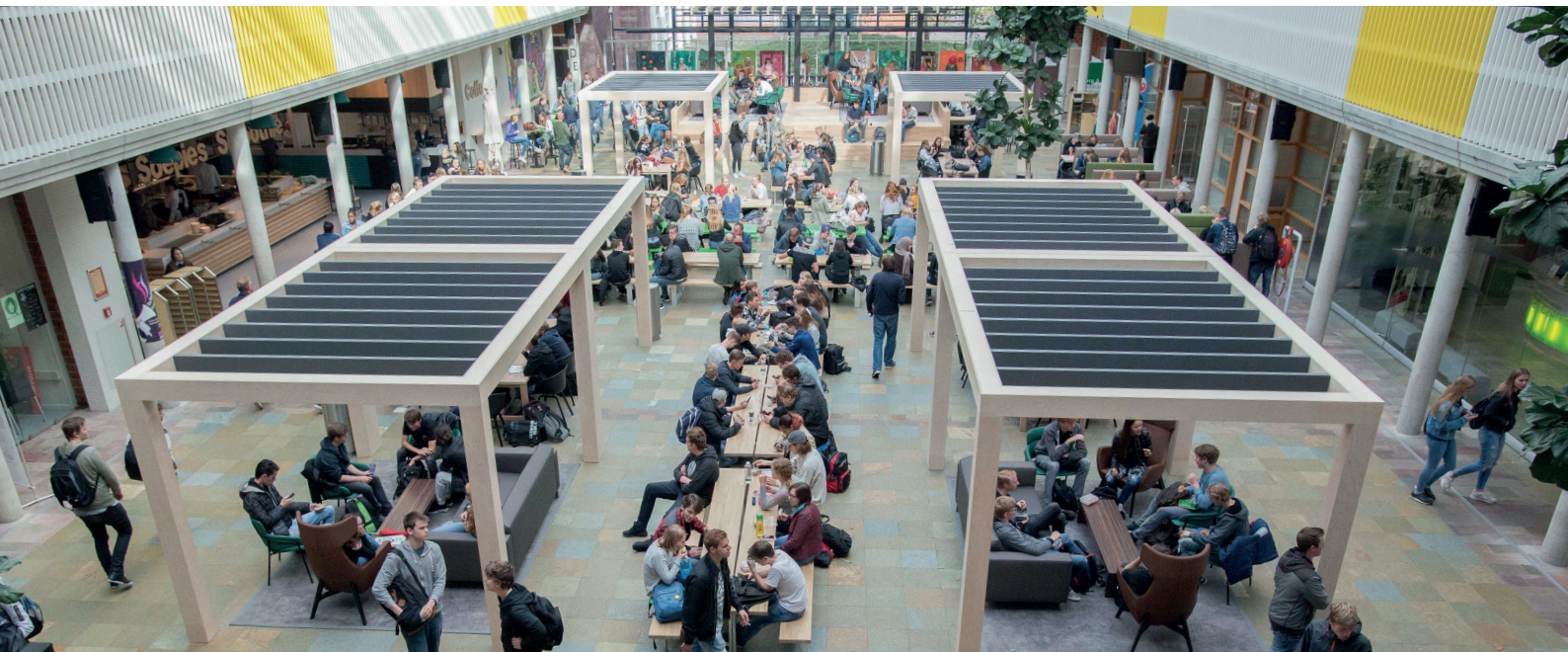

Methodiekbeschrijving

School Als Werkplaats (SAW)

Laagdrempelige ondersteuning en begeleiding
van mbo-studenten binnen de onderwijsinstelling

school als **werkplaats**

*Liesbeth Buijs en Merel van Dorp,
met medewerking van Janneke Metselaar*

Voorwoord

Steeds meer kinderen en jongeren krijgen vormen van jeugdhulp. Worden zij dan steeds zieker? Wat mij betreft is het antwoord: nee. Er is niet zozeer iets met hen aan de hand, maar met hoe wij onze samenleving hebben ingericht.

Het is tijd om te kijken naar de context waarin kinderen en jongeren opgroeien. Om zo te begrijpen hoe onze normen, afspraken en organisaties mogelijk zelf een belangrijke oorzaak zijn van de toegenomen hulpvragen. En om daaraan iets te doen.

Een goede plek om een verandering teweeg te brengen, is het onderwijs. Voor kinderen en jongeren is school een plek in de samenleving, waar ze veel verblijven. Een plek waar ze veel van zichzelf laten zien. Waar ze dagelijks uit hun comfortzone worden gehaald, want dat is immers inherent aan leren. Waar ze moeten leren omgaan met schoolse normen (prestaties, cijfers), groepsnormen (jongerencultuur, sociale media) en maatschappelijke normen (een opleiding volgen, werk vinden).

Een plek dus, waar veel gebeurt. En een plek waar betekenisvolle volwassenen aanwezig zijn. Precies waar je in een belangrijke levensfase voor elkaar van betekenis kunt zijn. Waar mensen in verbinding met elkaar kunnen groeien in hun mens-zijn.

Mooi aan de methodiek School Als Werkplaats (SAW) is dan ook dat de werkwijze zich midden in dat web van die school plaatst. Alleen al prachtig is de ambitie om jongeren niet ergens buiten de school begeleiding te bieden of in een kliniek te behandelen, maar op school en dus binnen de normale context. Daarmee streeft SAW een inclusieve onderwijsnorm na.

Bovendien is het niet bij die ambitie en visie gebleven. Er is ook – met horten en stoten, leren en ontwikkelen, tegen muren aanlopen en nieuwe deuren openend – een methodiek ontwikkeld. Een methodiek die elke jongere kansen biedt voor persoonlijke ontwikkeling, ook jongeren die meer nodig hebben dan normaliter op school mogelijk is.

Graag beveel ik de lezer aan om van de SAW-methodiek te leren, te doorgronden wat de kracht ervan is en die lijn voort te zetten in uw eigen context. Samen leren, samen ontwikkelen in een gezamenlijke context, in verbinding met elkaar. Dat gun ik iedereen.

Dr. Bert Wiene, netwerkregisseur van de Lijn Onderwijs – Zorg van het actieprogramma Foar Fryske Bern en associate lector bij het lectoraat Jeugd van de Hogeschool Windesheim

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inleiding	7
1. Uitgangspunten van SAW	9
1.1 Hulp en steun binnen het onderwijs	10
1.2 Ontwikkeling werkwijze	11
1.3 De SAW'ers	11
1.4 Theoretische achtergrond	12
2. De doelgroep en doelstelling van SAW	15
2.1 Doelgroep	16
2.2 Doel	17
2.3 Doelstellingen	18
3. De meerwaarde van SAW	21
3.1 Algemeen: Hulp vragen wordt normaal	22
3.2 Specifieke meerwaarden: Sneller hulp op maat	23
4. SAW inrichten: De aanpak	27
4.1 Inrichten van SAW	28
4.2 Het SAW-team	28
4.3 Bekendheid van SAW	28
4.4 Toeleiding	29
4.5 Soorten begeleiding	29
4.6 Afstemmen en samenwerken	29
5. SAW invoeren: De voorwaarden	33
5.1 Bestuurlijke voorwaarden	34
5.2 Organisatorische voorwaarden	34
5.3 Voorwaarden voor verbinding: De spilfiguur	36
5.4 Profiel van de SAW'er	36
5.5 Financiële voorwaarden	37
6. Bronnen	39

Inleiding

De methodiek School Als Werkplaats (SAW) staat aan de basis van de begeleiding die een student kan krijgen op het Friesland College. Het succes van SAW zit hem in het concrete doel dat we steeds weer voor ogen hebben, namelijk uitval voorkomen, zodat studenten hun diploma of startkwalificatie kunnen behalen.

De afgelopen jaren kregen we telkens vragen van professionals en organisaties over hoe wij SAW vormgeven:

Wat zijn precies de werkzame factoren?

Wie moet wat doen om de werkwijze tot een succes te maken?

Onder welke voorwaarden krijgt de methodiek structureel een plek in het onderwijs?

Je kunt beginnen met lezen in hoofdstuk 1, over de uitgangspunten van SAW. Je kunt ook grasduinen in het document en ontdekken wat voor jou of jouw organisatie van toepassing is. Zo kun je aansluiten op de context van jouw studenten en instelling – precies zoals de SAW-methodiek zelf beoogt.

Als eerste en enige ROC in Nederland startte het Friesland College in 2011 binnen de mbo-opleidingen met deze laagdrempelige ondersteuning en begeleiding binnen school en in samenwerking met docententeams en externe partijen. Op diverse onderwijsinstellingen in Nederland kreeg SAW in de afgelopen jaren navolging.

Nog elke dag biedt het SAW-team in Friesland een luisterend oor en advies aan studenten met kleine en grote problemen en ondersteunt docenten bij de begeleiding van studenten. Dit gebeurt in de wandelgangen, de kantine, op een rustige plek om te praten, in de klas of via sociale media.

Met de methodiekbeschrijving delen we graag de kennis en ervaring van tien jaar SAW in Friesland. Zodat elke professional of organisatie betrokken bij mbo-studenten er morgen mee aan de slag kan. Of vandaag.

Liesbeth Buijs, mede-oprichter en spilfiguur van SAW op het Friesland College

SAW'er Annemiek Mensink tijdens corona in gesprek met een student

1.

Uitgangspunten van SAW

1.1 Hulp en steun binnen het onderwijs

1.2 Ontwikkeling werkwijze

1.3 De SAW'ers

1.4 Theoretische achtergrond

Samenvatting

Dit hoofdstuk beschrijft in vogelvlucht wat de werkwijze School als Werkplaats (SAW) inhoudt, hoe SAW tot stand is gekomen in Friesland, wie als SAW'er werkt en op welke achterliggende ideeën de methode is gebaseerd.

1.1 Hulp en steun binnen het onderwijs

Laagdrempelige begeleiding en ondersteuning voor jongeren en (jong)volwassenen binnen de mbo-instelling: dat is School Als Werkplaats (SAW). Hulpverleners en welzijnswerkers (SAW'ers) lopen rond op de leslocatie, zijn via telefoon, mail of chat bereikbaar, komen de klas in en bevinden zich op een zichtbare plek binnen de onderwijsinstelling. Zij bieden binnen school ondersteuning aan studenten die tijdens hun schoolloopbaan vastlopen vanwege persoonlijke, emotionele en financiële problemen. De hulp varieert van lichte ondersteuning tot intensieve begeleiding.

Studenten, docenten, studieloopbaanbegeleiders (SLB'ers) of coaches kunnen vragen om begeleiding. De begeleiding vindt plaats op school, een dagelijkse en vertrouwde omgeving voor jongeren en jongvolwassenen. Dit verkleint de stap naar het vragen om hulp.

Ook het onderwijsteam kan gebruik maken van de kennis en expertise van de SAW'ers. Met SAW haalt de onderwijsinstelling ondersteuning en expertise van buiten naar binnen. Het onderwijs is zo een plek waar je samen werkt aan een gezonde en kansrijke toekomst.

Toch is SAW geen 'hulpverleningsinstituut' binnen een mbo-instelling of een op zichzelf staand 'kantoor met hulpverleners'. SAW is echt een samenwerking met docenten, coaches en SLB'ers (hierna in de tekst: docent*) waarmee geïntegreerde ondersteuning mogelijk wordt.

SAW in Friesland

'Van liefdesverdriet tot seksueel misbruik: alles komt voorbij'

Jongerenwerker bij Amaryllis en SAW'er Alef Sies:

'Als jongerenwerker ben ik op het Friesland College echt een onderdeel van de dynamiek van een opleiding. Voorheen werden jongeren vaak doorverwezen naar instanties als een extern wijkteam of de huisarts.

Bekend

Mijn collega's en ik proberen op alle afdelingen en opleidingen een aantal uur per week aanwezig te zijn. We zijn bekende gezichten voor docenten én studenten. Dat is beter dan een onbekend gezicht van buiten. Als een docent zich zorgen maakt, kan hij zeggen: 'Neem even contact op met Alef'.

Liefdesverdriet

We zien van alles voorbij komen: van liefdesverdriet tot seksueel misbruik. Steeds houd je als SAW'er de vraag in je achterhoofd hoe je ervoor kunt zorgen dat de student met bepaalde afspraken zijn of haar diploma kan halen.' (Bron: AWTJF.nl)

* In de tekst is gekozen voor de term 'docent', waar ook coach, SLB'er, mentor, leerkracht etc. kan worden gelezen. Ook het primair en voortgezet onderwijs en hogescholen kunnen SAW namelijk als methodiek inzetten.

1.2 Ontwikkeling werkwijze

De werkwijze SAW is vanaf oktober 2010 ontwikkeld op het ROC Friesland College om schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Het Friesland College is een middelgroot mbo met meer dan 200 opleidingen en heeft meerdere locaties, met hoofdvestigingen in Leeuwarden en Heerenveen.

De innovatieve werkwijze is al doende ontworpen, in samenwerking met de gemeente Leeuwarden, de provincie Friesland en zorgverzekeraar De Friesland, inclusief elf instellingen voor jeugdhulp. Omdat studenten van de BOL-opleidingen niveau 2 (zie kader) meer risico liepen op voortijdig schoolverlaten, startte SAW voor deze groep. Later is uitgebreid naar alle opleidingen.

Uit de SAW-monitor (2014), ontwikkeld door BMC/TNO, blijkt dat SAW 1 op de 5 mbo-studenten bereikt. Van deze studenten wordt slechts 3,8 procent doorverwezen naar externe lichtere (jeugd)zorg, het wijkteam of de huisarts en 0,5 procent naar de externe zwaardere (jeugd)zorg. Cijfers van voorgaande jaren laten eenzelfde, stabiel beeld zien. Verreweg de meeste problemen kunnen dus met SAW op de onderwijsinstelling worden opgelost.

Inmiddels is de manier van werken overgenomen door zes andere mbo-instellingen in Nederland, zoals het Albeda College en Zadkine in Rotterdam, het Deltion College te Zwolle en door vier mbo's in de provincie Groningen. De instellingen hebben de werkwijze van SAW aangepast aan hun context.

ROC of mbo-opleiding

Een mbo-opleiding staat voor middelbaar beroepsonderwijs, is praktisch en leidt op tot een bepaald beroep. Studenten kunnen het onderwijs op vier niveaus volgen, waarbij niveau 4 de hoogst haalbare gradatie is.

Een mbo-opleiding kan worden gevolgd op verschillende soorten instellingen: een ROC, vakschool of particuliere onderwijsinstelling. Een ROC zoals het ROC Friesland College biedt binnen een regio alle mbo-opleidingen aan. Het gaat om opleidingen op vier mbo-niveaus. Dat kan met een Beroepsopleidende Leerweg (BOL), waarbij ook stage wordt gelopen naast school. En met een Beroepsbegeleidende Leerweg (BBL), waarbij de nadruk op werken ligt en studenten vanaf 16 jaar maar één of twee dagen naar school gaan. Ook volwassenonderwijs is mogelijk.

1.3 De SAW'ers

De achtergrond van de SAW-professionals verschilt. De hulpverleners en welzijnswerkers zijn veelal gedetacheerd uit eerste- en tweedelijnsorganisaties. Zo zijn er hulpverleners vanuit de GGZ, GGD, verslavingszorg, jeugdhulpverlening, jongerenwerk of maatschappelijke opvang. Of hulpverleners zijn afkomstig uit organisaties met specifieke kennis over bijvoorbeeld mensen met een lichte verstandelijke beperking of expertise over misbruik en mishandeling – net wat nodig is of past bij de studentenpopulatie. Het kunnen ook professionals zijn met een hulpverleningsachtergrond die eerder werkzaam waren bij de mbo-instelling als bijvoorbeeld coach, mits zij SKJ-geregistreerd zijn of worden.

SAW in Friesland

'Door SAW kan ik focussen op de studieloopbaan'

Docent en coach Esther Keizer – Van der Schaaf:

'Schoolverzuim, afwezige blikken of juist rumoerig gedrag in de klas – aan sommige studenten merk je dat er meer speelt. Bij anderen kom je er in gesprek achter dat ze met depressiviteit of stress kampen of bijvoorbeeld onder druk staan van een loverboy.

Focus

In het korte tijdsbestek dat ik als coach met hem of haar heb, wil ik me focussen op de studieloopbaan van de student. Problemen die dieper gaan, kan ik niet goed oppakken. Daarom is het fijn dat SAW bestaat.

SAW als radar

Ik houd wel ruggenspraak met SAW en/of de student en vraag of ik ergens rekening mee kan houden of waar ik in gesprek op kan letten. Verder laat ik het los. SAW houdt als een radar het welzijn van studenten in de gaten. Zo vormt SAW een belangrijke schakel om goed onderwijs te kunnen geven en volgen.'

De SAW'er is als generalist overal en voor elke student inzetbaar. Tegelijk brengt hij de eigen expertise mee de school in. Zo deelt de SAW'er kennis en ervaring met docenten door deel te nemen aan studentbesprekingen, adviseert over het omgaan met problematiek en organiseert groepstrainingen over bijvoorbeeld preventie van suïcide of polarisatie. Ook kan de professional specifieke trainingen voor groepen studenten organiseren of advies geven bij peer-to-peerondersteuning.

Doordat de SAW'er los staat van de opleidingen, kloppen studenten gemakkelijker aan met problemen die ze liever niet met hun docent bespreken.

1.4 Theoretische achtergrond

De werkwijze van SAW is gestoeld op de presentietheorie. De presentietheorie gaat ervan uit dat zorg relationeel is en dat goede zorg geboden kan worden als de hulpverlener aanwezig is in de omgeving en het leven van degene die hulp of steun nodig heeft. De hulpverlener die present is in de leefwereld van jongeren en jongvolwassenen en afstemt op wat nodig is in diens leven, kan pas echt zien en begrijpen wat hij kan betekenen. Niet 'de hulpvraag' maar het perspectief vormt de leidraad.

Voor mbo-studenten betekent het dat de SAW'er wil helpen onderzoeken wat nodig is om een diploma te behalen en een gezonde, kansrijke toekomst tegemoet te gaan. Ook heeft SAW een oplossingsgerichte benadering. Er wordt gekeken naar wat de student zelf kan veranderen, welke aanpassingen vanuit het onderwijs nodig en mogelijk zijn en welke aanvullende hulp eventueel kan worden ingezet, bij voorkeur op school en door de SAW'er zelf.

Daarnaast wordt ook gekeken waar peer-to-peerondersteuning inzetten mogelijk is, vanuit het gedachtengoed dat studenten zo leren om hun netwerk te betrekken als ze tegen moeilijkheden aanlopen (Evenboer et al., 2019).

SAW in Friesland Betrokken organisaties bij SAW

In Friesland participeren de volgende organisaties binnen SAW:

- Jeugdhulp Friesland
- MEE Friesland
- Verslavingszorg Noord – Nederland (VNN)
- RMC / Jeugdloket Leeuwarden
- Amaryllis Leeuwarden
- Kinnik kind en jeugd GGZ
- GGZ Friesland
- GGD Fryslan
- FIER Fryslan
- Wender
- Reik
- Caleidoscoop Heerenveen
- Regiecentrum bescherming en veiligheid

De volgende partijen financieren SAW:

- De Friesland Zorgverzekeraar / Zilveren Kruis
- Friese Gemeenten
- Friesland College

SAW'er Hester van Dekken

2.

De doelgroep en doelstelling van SAW

2.1 Doelgroep

2.2 Doel

2.3 Doelstellingen

Samenvatting

Ontdek het doel van SAW en welke problemen zich specifiek lenen voor ondersteuning en begeleiding. Lees het verhaal van Ismay, die worstelde met haar huiswerk en privéleven. Verder in dit hoofdstuk uitleg over hoe SAW bijdraagt aan de verbinding tussen onderwijs en hulp, met doelstellingen die van belang zijn voor de individuele student, de professionalisering van docenten en hulpverleners en de maatschappij.

2.1 Doelgroep

Het kan gaan om studenten die:

- moeite hebben met financieel management en in de schuldsanering (dreigen te) belanden;
- verslavingsproblemen hebben of lijken te ontwikkelen (blowen, drinken, etc.);
- problemen (hebben) ervaren in het gezin waar ze opgroeï(d)en en daardoor in de knel komen, zoals het meemaken van ingrijpende gebeurtenissen (bijvoorbeeld sterfte of psychische problematiek van een gezinslid, huiselijk geweld, armoede);
- problemen ervaren rond huisvesting of zelfstandig wonen;
- tienerouder zijn en daardoor praktische of financiële drempels tegenkomen bij het volgen van hun studie;
- psychische of sociaal-emotionele problemen hebben als faalangst en depressieve gevoelens;
- last hebben van psychische stoornissen, zoals ASS (autismespectrumstoornis), ADHD, automutilatie, PTSS (posttraumatische stressstoornis) of anorexia;
- kampen met een combinatie van meerdere van bovengenoemde en andere problemen en situaties.

Deze studenten hebben baat bij hulp variërend van lichte ondersteuning tot intensieve begeleiding of zorg. SAW'ers kunnen eenmalig een gesprek met een student voeren of wat langere tijd begeleiding en/of ondersteuning bieden. Zo kan SAW starten met hulp en als er meer nodig is doorverwijzen naar behandeling buiten de opleiding – wat overigens in veruit de meeste gevallen niet hoeft.

Ook kan SAW beginnen met lichte ondersteuning en uitbreiden naar intensievere begeleiding. SAW'ers kunnen structureel vinger aan de pols houden zolang dat nodig is, soms via online contact of door een simpel gesprekje in de wandelgangen.

SAW in Friesland 'Ik durf nu gemakkelijker nee te zeggen'

Nadat haar ouders scheidden, zorgt Ismay (niet haar echte naam) voor het huishouden en de financiën van haar vader, die hersenletsel opliep door een verkeersongeluk. Op de havo krijgt ze Pfeiffer en de vermoeidheidsziekte ME. Ze switcht naar de mbo-opleiding Juridisch administratief medewerker op het Friesland College. Maar nog steeds is ze moe en meldt zich vaak afwezig.

'Eigenlijk was het me nog steeds te veel bij elkaar. Ik was veel ziek, voelde me gestrest, moe en verdrietig, en kon me daardoor niet goed concentreren op school.

Met iemand praten wilde ik eerst niet. Ik wilde het zelf oplossen en dacht: praten helpt toch niet, want zo voelde het na gesprekken met een psycholoog tijdens de havo. En ik vond het spannend.

Toch ben ik naar SAW'er Hester gegaan. Ze begreep al gauw hoe ik ongeveer in elkaar steek. Hester is heel lief, kan goed luisteren en is praktisch. Ze ziet snel wat ik kan veranderen en legt geen druk op mij.

Stapjes

Tijdens de SAW-gesprekken bedachten we kleine stapjes op weg naar verandering. Omdat ik telkens omschakelen zo ingewikkeld vond, tipte ze me vaste afspraken te maken over welke week ik bij mijn vader woon en wanneer bij mijn moeder.

Ik heb meer structuur aangebracht in wat ik wel of niet doe en zeg gemakkelijker nee. Eerst durfde ik dat niet. Ik was bang dat mensen me stom zouden vinden of dat ik anderen daardoor meer werk bezorgde.

Vol hoofd

Het helpt dat mijn vader nu een begeleider heeft en een huishoudelijke hulp. Bij mijn stage heb ik op aanraden van Hester aangegeven dat ik iets minder uren draai. Opa en oma heb ik verteld dat ik hen niet meer elke dag help, maar eens in de week op een vaste dag.

Het is fijn dat SAW in school zit, dan kun je er ook even tussendoor langs.

In het begin vroegen klasgenoten wel waarom ik naar SAW ging en voelde ik me een beetje bekeken.

Maar ik zei gewoon dat mijn hoofd vol zat en daarover praatte.

Vakantiebaantje

Achteraf zie ik dat ik het veel te druk had. Tegen mijn vriendinnen zei ik zelfs wel eens: 'Komende maand spreek ik niet af'. Nu ik beter mijn grenzen aangeef, voel ik me rustiger, ben minder moe, doe leuke dingen met vriendinnen en heb zelfs tijd voor een vakantiebaantje. Met mijn kersverse diploma niveau-4 op zak ga ik de hbo-opleiding docent Nederlands volgen. Ik heb mijn eigen leven terug.'

2.2 Doel

Iedereen krijgt in zijn leven te maken met tegenslagen, heeft tekortkomingen of loopt tegen zichzelf of tegen lastige situaties aan. De insteek van SAW is om jongeren en (jong)volwassenen te empoweren en hun talenten en competenties te versterken.

Studenten leren hoe normaal het is als het even niet goed met ze gaat en hoe gewoon het is, dan om hulp te vragen. Ze ontdekken dat ze met (een beetje) begeleiding en ondersteuning hun leven en studie prima zelf weer op de rit krijgen. Studenten maken daarbij hun eigen keuzes en nemen regie over hun leven. Zo draagt de werkwijze bij aan hun probleemoplossend vermogen, zelfredzaamheid en acceptatie van moeilijkheden in het leven – vaardigheden waar jonge mensen de rest van hun leven profijt van hebben.

SAW leidt tot:

- eerder signaleren van problematiek;
- direct inzetbare begeleiding;
- problemen 'normaliseren';
- meer saamhorigheidsgevoel binnen school;
- studenten die eerder om hulp durven vragen;
- ondersteuning uit de directe omgeving;
- het bevorderen van zelfredzaamheid;
- studenten die beter in hun vel zitten;
- minder schoolverzuim en schooluitval;
- minder inzet van externe, specialistische hulp;
- het voorkomen van 'zware' hulp;
- vaker succesvol de opleiding kunnen voltooien.

2.3 Doelstellingen

Door de verbinding tussen onderwijs en hulp bedenken professionals samen innovatieve oplossingen.

Daardoor ontstaan er meer mogelijkheden zónder te hoeven doorverwijzen. Met alleen externe hulp buiten school is er een minder sterke prikkel om andere kansen van samenwerking te verkennen.

Bovendien ondervinden de samenwerkende partijen met SAW geen hinder van vragen omtrent financiering, wie de indicatie stelt en welke organisatie subsidie ontvangt. Concurrentie of organisatiebelangen staan niet in de weg.

Docenten, studieloopbaanbegeleiders (SLB'ers) en coaches (hierna: docent) werken nauw samen met de SAW'ers, passen bijvoorbeeld het lesprogramma van een student (tijdelijk) aan of zoeken creatieve oplossingen binnen het onderwijs om schooluitval en -verzuim te voorkomen.

Ook met de thuissituatie of het netwerk wordt gekeken wat een student nodig heeft om verder te kunnen. Alleen als het noodzakelijk is, wordt – al dan niet op indicatie – doorverwezen naar externe hulp of ondersteuning.

Met de verbinding tussen onderwijs en hulp, letterlijk op dezelfde locatie, namelijk binnen de muren van de mbo-instelling, draagt SAW bij aan de volgende doelstellingen:

- ***Voorkomen van voortijdige schooluitval***

SAW inzetten als preventieve interventie bij geoorloofd, maar herhaald ziekteverzuim en bij schoolverzuim vergroot de kans dat een student de schoolloopbaan succesvol afrondt. Schoolverzuim tegengaan helpt om schooluitval en voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Het draagt bij aan gunstiger arbeidsperspectieven en betere sociaaleconomische omstandigheden op langere termijn, en minder kans op de ontwikkeling van crimineel gedrag, werkloosheid, gezondheidsproblemen en armoede.

- ***Versterken eigen regie en empoweren van studenten***

SAW bevordert de kracht en gezonde kant van studenten. Studenten worden gestimuleerd om binnen de dagelijkse omgeving te zoeken naar mogelijkheden en kansen. Ze leren hun netwerk en omgeving inzetten om een gewenst resultaat of doel te bereiken. De aanwezigheid van SAW motiveert studenten om op tijd aan de bel te trekken en verlaagt de drempel om dat werkelijk te doen, ook doordat gesprekken zowel formeel als informeel kunnen plaatsvinden.

- ***Preventie van ernstige(r) problematiek***

Snel en efficiënt hulp en ondersteuning bieden zorgt ervoor dat studenten niet hoeven te wachten op intakes, diagnoses en hulp (wachlijsten), en voorkomt zo dat problemen verergeren. Docenten helpen de SAW'ers zoeken naar wat mogelijk is binnen de onderwijscontext. Geboden hulp sluit daardoor beter aan.

- ***Efficiëntie van hulp en onderwijs***

SAW maakt het mogelijk om direct en terplekke begeleiding te bieden aan de student, wanneer de nood het hoogst is. Daardoor kunnen docenten zich bezighouden met hun onderwijstaken en kan de student zich (weer) sneller richten op het volgen en voltooien van de opleiding. Ook de druk op zwaardere hulp en zorg vermindert en wordt alleen zo nodig ingezet.

- ***Kruisbestuiving van kennis en ervaring tussen onderwijs en hulp***

Door gebruik te maken van de kennis van SAW'ers krijgen docenten handvatten aangereikt om met specifieke stoornissen of problemen om te gaan of ze te signaleren. Zo ontwikkelen en verbeteren docenten hun pedagogische repertoire en krijgen inzicht in het belang van een positief pedagogisch leefklimaat. Ze kunnen eerder problemen opmerken bij studenten en er beter op inspelen.

Daarnaast vergroot SAW als onderdeel van de organisatie het bewustzijn en de vanzelfsprekendheid dat je niet 'het probleem moet exporteren, maar de hulp moet importeren'. SAW'ers zien in de praktijk hoe de aansluiting tussen hulp, wijkteam en onderwijs beter kan en kunnen die aansluiting samen met docenten en betrokken instellingen bevorderen.

- ***Verbreiding: profijt voor de individuele student én de klas***

Heeft een student moeite met budgetteren, last van (cyber)pesten, spelen er gendervraagstukken? Dan is vaak ook in de klas uitleg, voorlichting of training van een SAW'er over het onderwerp belangrijk. Zo leren ook andere studenten over moeilijkheden die in het leven kunnen voorkomen. De interventie voor de individuele student kan dus leiden tot een groepsgerichte interventie, waar ook andere studenten voordeel van kunnen hebben of (levens)kennis door opdoen.

SAW in Friesland

'Ik zag dat hij zijn hart wilde luchten'

Coach en docent Petra van der Molen zag student Michael (niet zijn echte naam) worstelen met sombere gevoelens. Ze wist van het geweld in zijn jeugd en zijn neiging om te gamen in plaats van te studeren.

'Michael kwam vaak te laat of bleef te kort op school en liep steeds meer studievertraging op. Ik zag ook dat hij heel erg de behoefte had om zijn hart te luchten. Dus verwees ik hem door naar SAW.

Regie

In het begin merkte ik nog weinig verandering, maar tijdens zijn derde jaar zag ik hoe Michael zijn leven meer op orde kreeg en zelf de regie nam. Dat het wat langer duurde, is niet zo gek gezien de extreme situaties die hij in zijn jeugd meemaakte.

Rol

Wat de SAW'er en hij precies bespreken, is iets tussen hen. Mijn rol blijft die van docent, ik "moet iets van hem": hij moet zijn werk inleveren, op tijd naar de les komen, de schooldag in zijn geheel volgen. Als docent moet ik daarop toezien. Het is fijn dat de SAW'er kan helpen bij waaróm dat niet lukt en hoe hij dat wel voor elkaar krijgt.

Maatwerk

Als docent help ik wel graag meedenken of ik iets kan betekenen. Het is nooit een probleem om maatwerk te leveren als dat beter werkt voor een student. Zo had Michael moeite om op tijd uit bed te komen door zijn doorwaakte nachten – dus pasten we het rooster wat aan.

Wisselen

Als docent moet je soms vervelende besluiten nemen. Iemand uitschrijven bijvoorbeeld of vertellen dat hij beter van opleiding kan wisselen. De SAW'er kan vervolgens met de student ingaan op wat dat betekent en hoe je daarmee omgaat.

Eindstreep

Zo werken we er als team aan om een student naar zijn diplomering of een andere goede toekomst te begeleiden. Op Michael ben ik trots dat hij de eindstreep gaat halen!

- **Integrale steun en hulp vormgeven**

De aanwezigheid van een werkwijze als SAW zorgt dat verbinding zoeken tussen onderwijs en hulp een natuurlijke gang van zaken wordt. Ondertussen zorgen de SAW'er en student dat er één plan is en blijft. SAW houdt contact met de docent.

Hulp vindt gelijktijdig plaats en niet na elkaar. Met de student kan dus tegelijk op meerdere gebieden worden gewerkt aan verbetering. Wachten op hulp is niet nodig. Als de situatie daarom vraagt, zijn huisbezoeken mogelijk en kan thuis of de omgeving worden betrokken.

- **Bevorderen van innovatieve hulp en zorg**

Met de aanwezigheid van hulp binnen de onderwijsinstelling wordt de creativiteit aangewakkerd bij alle professionals om samen naar innovatieve oplossingen te zoeken. Verbeteren en van elkaar leren als onderwijs- en zorgteam wordt bovendien vanzelfsprekend als je elkaar in de wandelgangen tegenkomt en samen studenten bespreekt.

- *Verminderen van (dure) specialistische zorg*

Zorg en hulp integraal organiseren binnen de mbo-instelling is efficiënter, omdat er geen (extra) intake en/of diagnostiek nodig is bij een externe organisatie. De begeleiding en ondersteuning kan preventief plaatsvinden in de omgeving van de student, waarbij de SAW'er de verbinding vormt tussen (tijdelijk) ingeschakelde externe hulpverlening en het onderwijs. Zo kan zwaardere externe hulp sneller worden afgebouwd of zelfs worden voorkomen.

SAW'er Merle Herkert-Zijlstra in gesprek met een student bij het Friesland College

3.

De meerwaarde van SAW

3.1 Algemeen: Hulp vragen wordt normaal

3.2 Specifieke meerwaarde: Sneller hulp op maat

Samenvatting

Lees hoe SAW in het algemeen en specifiek van meerwaarde is voor studenten en docenten, voor de verbinding én innovatie van onderwijs en hulp en hoe anders werken beter kan worden. Ontdek verder de cijfers achter SAW.

Aansluiten op wetgeving en beleid

Mbo-studenten bevinden zich meestal in de overgangsfase van minderjarig zijn naar volwassen worden. Binnen de wet- en regelgeving is er echter een knip tussen achttien-min en achttien-plus. Mbo-studenten krijgen dus tijdens hun studie te maken met andere wetten en regels, zoals de WMO en Participatiewet of de overgang naar volwassen-GGZ.

De ondersteuningsvorm met een SAW-team probeert de kloof te overbruggen die kan ontstaan door de verkokerde wet- en regelgeving. Bovendien verstevigt de werkwijze de verbinding tussen onderwijs en zorg in een doorgaande lijn:

- SAW sluit nauw aan bij de Wet op het Passend Onderwijs (2014) waarbij alle jeugdigen een plek krijgen op een school die past bij hun kwaliteiten en mogelijkheden.
- Ook geeft de werkwijze vorm aan de wettelijke verantwoordelijkheid van gemeenten om zorg te dragen voor alle hulp en zorg voor jeugd, zoals beschreven in de Jeugdwet (2015).
- Hieraan gerelateerd is de WMO, die de gemeente verplicht om ook bij de overgang naar volwassenheid zorg en ondersteuning mogelijk te maken. Bij veel mbo-studenten is dit van toepassing.

Het SAW-team kan helpen voorkomen dat studenten later gebruik moeten maken van specialistische jeugdhulp of volwassen-ggz of bijvoorbeeld terechtkomen in regelingen binnen de Participatiewet of WMO.

3.1 Algemeen: Hulp vragen wordt normaal

Alle studenten kunnen baat hebben bij School als Werkplaats (SAW). Ook studenten van wie geen problemen bekend zijn, ervaren een lage drempel om toch met vragen langs te komen. Zo kan SAW helpen voorkomen dat studenten blijven rondlopen met kleine of grotere problemen, die tot complexere situaties uitgroeien en het volgen van hun opleiding bemoeilijken.

Normaliseren

De vanzelfsprekendheid van SAW binnen school maakt dat studenten gemakkelijker aan de bel trekken, het gewoon vinden om even te reflecteren met een volwassene en daardoor snel weer zelf de draad kunnen oppakken.

De aanwezigheid van SAW voor iedereen betekent ook dat bepaalde jongeren en (jong)volwassenen niet worden 'weggezet' als kwetsbaar, maar durven uitgaan van hun eigen kracht, met wat tijdelijke hulp en steun waar nodig. Het wordt normaal om even hulp te vragen als daaraan behoefte is en om het weer zelf te doen als dat lukt. Dit is de algemene winst van SAW binnen een onderwijsinstelling.

Optimale en integrale dienstverlening

SAW bevordert een integrale aanpak tussen domeinen als jeugdhulp, volwassen-ggz, ondersteuning vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en Participatiewet. Een dergelijke integrale werkwijze is niet vanzelfsprekend door de kloof in wet- en regelgeving voor de overgang van minder- naar meerderjarig worden – bij uitstek een fase waarmee mbo-studenten te maken krijgen. De SAW'er kan bijdragen aan een geïntegreerde, ontkokerde dienstverlening en helpt indicatiestelling en wachttijden zoveel mogelijk voorkomen.

Kostenbesparing

Schooluitval leidt tot maatschappelijke en economische gevolgen voor het individu en de samenleving. Voortijdige schooluitval en langdurig schoolverzuim voorkomen werkt op lange termijn kostenbesparend en zorgt dat talenten van studenten tot hun recht kunnen komen.

3.2 Specifieke meerwaarde: Sneller hulp op maat

Op verschillende vlakken levert de verbinding tussen onderwijs en hulp binnen de muren van een mbo-instelling zoals SAW gunstige resultaten op. Deze paragraaf beschrijft hoe, voor een aantal specifieke gebieden.

- ***SAW bevordert succesvol opleiden***

Studenten volgen een opleiding om hun diploma te halen. De SAW'er draagt concreet bij aan dit doel door zoveel mogelijk studenten te ondersteunen. Een laagdrempelige gesprekspartner die snel en terplekke een steuntje in de rug kan bieden, helpt studenten met het streven om hun opleiding succesvol te kunnen afronden – ook vóóordat ze vastlopen.

Uit onderzoek blijkt dat universele schoolprogramma's gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling positieve effecten hebben. Het gaat om effecten als de ontwikkeling van betere sociale vaardigheden en positief sociaal gedrag van studenten, toegenomen zelfvertrouwen en gevoel van eigenwaarde, minder emotionele problemen als angst en depressie, grotere verbondenheid met school en verbeterde schoolprestaties (Sklad et al., 2012). De effectiviteit van deze interventies binnen de schoolcontext wordt overigens medebepaald door de mate waarin interventies zijn geïmplementeerd (Weare & Nind, 2011).

- ***Studenten ontvangen sneller en terplekke steun***

Een student hoeft nergens heen, want de hulp of steun is al op locatie aanwezig. Hij kan naar een bekend gezicht, omdat de SAW'er rondloopt op school, de klas binnengaat of in de kantine aanwezig is. De docent, coach of studieloopbaanbegeleider (hierna: docent) hoeft niet te zoeken naar iemand om te overleggen over studenten die vastlopen. Studenten en docenten kunnen de SAW'er in de gang aanschieten, hun zorgen uiten tijdens een overleg of via online communicatiemiddelen en telefoon bereiken.

Onderzoek laat zien dat universele interventies zoals SAW, gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling van alle studenten, eraan bijdragen dat zij sneller steun zoeken bij problemen (Metselaar et al., 2018). Doordat sociaal werkers als SAW'ers dagelijks aanwezig zijn, bereikbaar zijn via mail en telefoon en het zichtbaar is welke werkzaamheden zij uitvoeren in de school, krijgen jongeren handvatten aangereikt om steun te zoeken. Daaraan liggen toegankelijkheid en vertrouwen ten grondslag (Bolin & Sorbring, 2017).

SAW'er Hester van Dekken:

'Iedere student is anders. Sommige studenten hebben een ernstige eetstoornis, de ander heeft een blijvende beperking als autismespectrumstoornis (ASS), de volgende ervaart gedoe met een docent en is na drie gesprekken weer op de rit.'

Recept

Er is niet één recept voor wat altijd werkt bij studenten. De route die je kiest ligt aan de student. Soms moet je op je handen zitten en contact houden, totdat een student zelf aan toe is aan verandering.'

'Studenten vragen niet altijd zelf om hulp'

SAW'er Merle Herkert-Zijlstra:

'Natuurlijk weet ik: Elk huisje heeft zijn kruisje. Toch verbaast het me hoeveel sommige studenten al voor hun kiezen hebben gekregen. Niet dat je dat gelijk weet. In principe geeft een student zelf aan of hij hulp wil en komt op eigen initiatief of omdat de docent, coach, studieloopbaanbegeleider (SLB'er) of studentenzorg hem wijst op ons bestaan.

Wandelgangen

Maar zelf hulp vragen, doen ze niet allemaal. Terwijl je soms wel vermoedt dat er meer aan de hand is. Dus nodig ik studenten soms uit voor een kennismaking. En ik stel mezelf voor in de klas, zodat ze weten dat ik er voor ze ben en het laagdrempeliger wordt om te komen. Sommigen schiet ik in de wandelgangen even aan; ik bel, chat of mail om te vragen hoe het gaat of schuif even aan tijdens de lunch. Dan komt er soms tóch een hulpvraag.

Psychische ondersteuning

Waar een docent oplet of de student zijn studiepunten haalt, is de SAW'er er voor de psychische ondersteuning. Niet voor behandeling of praktische begeleiding: dan verwijs ik naar de huisarts, psycholoog of naar hulp bij studieplanning. Daarom is het handig dat een deel van de SAW'ers bij andere organisaties werken – de lijntjes zijn kort en je verwijst wat gemakkelijker door.

Samenwerken

Binnen het Friesland College werkt SAW nauw samen met Studenten Services, ons studentenbegeleidingscentrum waar studenten terecht kunnen voor wat extra uitdaging, studentenzorg, de reboundvoorziening en loopbaanbegeleiding. Of de probleemgevallen bij ons over de schutting worden gekieperd? Nou, het is geen kwestie van afschuiven! De SLB'er, docent of coach blijft verantwoordelijk.

Aan het roer

Studenten hoeven geen supergrote problemen te hebben om met ons te praten, het is echt preventieve, passende hulp. De student staat aan het roer en de begeleiding stopt wanneer de student dat aangeeft. Soms merk je dat een student onze afspraken begint te vergeten. Dat kan een teken zijn dat ze het wel weer alleen kunnen, op weg naar hun diploma.'

- **Hulp en steun op maat mogelijk**

Een student hoeft niet binnen kantooruren naar een bepaalde plek voor hulp, maar kan in afstemming met de SAW'er en passend bij zijn lesrooster kijken welk moment het beste past. Multidisciplinaire hulp is op locatie aanwezig, waardoor terplekke ondersteuning mogelijk is op gebied van psychiatrie, verslavingszorg, etc.

Ook kan in overeenstemming met de docenten worden gekeken welke aanpassingen binnen het onderwijs mogelijk zijn, door de korte lijntjes tussen hulp en onderwijs. Verder kost het de SAW'er weinig moeite om 'vinger aan de pols te houden', omdat hij studenten letterlijk tegen het lijf loopt op de onderwijslocatie.

- ***Snel actie kunnen ondernemen***

De SAW'er is door zijn achtergrond als deskundige hulpverlener of jongerenwerker snel in staat om een inschatting te maken van wat nodig is voor een student. Dat maakt vlot reageren en hulp bieden of inzetten mogelijk. Problemen hoeven zo niet uit de hand te lopen. Ook de vertrouwensband die hij heeft met studenten draagt bij aan het behalen van positieve resultaten.

- ***SAW kan vrijwel elke student met vragen voorthelpen***

Met de interventie krijgt 1 op de 5 studenten begeleiding of hulp, variërend van licht tot intensief. Van deze studenten kan 95 procent voldoende worden begeleid door het SAW-team.

Als er wel externe hulp nodig is, wordt dat snel gerealiseerd. De korte lijntjes van SAW'ers met de organisaties waar ze in dienst zijn, zorgen ervoor dat snel helder is welke hulp bij welke hulpverlenende instelling nodig én mogelijk is. Bijkomend voordeel is dat de kennis van SAW'ers up-to-date is, omdat ze nieuwe werkwijzen en inzichten meekrijgen vanuit hun eigen organisatie.

- ***Brug tussen onderwijs en hulp***

De SAW'er vormt de verbinding tussen onderwijs en hulp. Waar op veel plekken in Nederland nog gezocht wordt naar goede samenwerking, is die met SAW vanzelfsprekend, omdat de begeleiding en ondersteuning fysiek binnen school aanwezig is. Wie of welke organisatie de student helpt, maakt niet uit: de investering van de betrokken partijen blijft gelijk. De vraag van de student is dus leidend, niet waar de financiering vandaan komt.

- ***Expertise delen wordt vanzelfsprekend***

De kennis is al in huis, wat de drempel verlaagt om de expertise van alle professionals ook werkelijk te gebruiken en van elkaar te leren. SAW'ers en docenten leren van elkaar door samen gesprekken te voeren over studenten en de hindernissen die studenten tegenkomen. Ze bespreken hoe te signaleren en te kijken welke coachende vaardigheden relevant zijn.

De SAW'er kan over specifieke thema's nascholing of uitleg geven aan het onderwijsteam. Bovendien kan de SAW'er ook in de klas uitleg en adviezen geven aan studenten over onderwerpen als faalangst en concentratieproblemen. Dit voorkomt dat studenten hinder ondervinden van zichzelf of anderen wanneer ze lessen volgen, toetsen leren of huiswerk maken.

SAW'ers leren van docenten hoe zij hulp en steun praktisch inbedden binnen de onderwijsinstelling en welke mogelijkheden er zijn binnen de schoolcontext. Zo zijn docenten vanuit hun pedagogische blik geneigd om te normaliseren, waar hulpverleners vanuit hun achtergrond soms meer problematiseren. SAW'ers leren hulp meer praktisch toepassen: een probleem pak je aan met als doel om in de gewone leefomgeving verder te kunnen. Juist omdat de onderwijswereld de context is waarin SAW'ers opereren, leren zij beter samenwerken met docenten in plaats van zelf hulp vorm te geven.

- ***SAW wakkert innovatie aan***

Creatieve oplossingen bedenken en samen kijken naar wat wel mogelijk is, gebeurt sneller wanneer professionals niet letterlijk binnen hun eigen organisatie blijven. Door verschillende invalshoeken en denkwijzen kunnen docenten, hulpverleners, bestuurders en SAW'ers innovatieve aanpakken ontwikkelen. Het belang en de mogelijkheden voor studenten staan centraal, los van financiering.

- ***Zware hulp wordt voorkomen***

Slechts 0,5 procent van de studenten die in contact komt met een SAW'er, heeft een externe, specialistische(r) vorm van behandeling nodig. Deze behandelingen worden immers voorkomen of zijn al op locatie aanwezig in het SAW-team. De SAW'er blijft contactpersoon voor wat er op school moet worden gedaan.

In minder dan 6 procent vindt doorverwijzing naar de huisarts, een gebieds- of wijkteam of GGD plaats. Ook escalatie van problematiek kan SAW vóór zijn. Daarmee neemt de druk op zwaardere, specialistische hulp af en kunnen de daarbij gepaarde kosten in de regio structureel verminderen.

- ***De docent kan zich richten op onderwijstaken***

De SAW'er ontlast de docent, die meer studenten in de klas heeft aan wie hij goed onderwijs wil bieden. Niet alleen door de ondersteuning of begeleiding die niet bij de onderwijstaak behoort op zich te nemen, maar ook door passende hulp te vinden of in te zetten.

Een docent zou moeten uitvinden waar de student het best terecht kan. De SAW'er kent de sociale kaart in de regio en heeft al een uitgebreid netwerk binnen en buiten de school. Zo nodig kan hij een warme overdracht organiseren wanneer externe hulp wenselijk is.

- ***Professionals en student werken efficiënter samen***

Juist de driehoek van de samenwerking tussen student, docent en SAW zorgt dat de betrokkenheid blijft én ieder zijn eigen verantwoordelijkheid behoudt. Het voordeel is verder dat een student geen dingen dubbel hoeft te vertellen.

Samenwerken met SAW betekent niet dat de docent meer tijd over heeft. De tijdsbesteding verandert wel. De SAW'er neemt begeleiding over en helpt problemen oplossen, waardoor onderwijs geven voor docenten soepeler verloopt. De SAW'er kan bijvoorbeeld het gesprek aangaan met een student over schoolverzuim of concentratieproblemen. Docenten krijgen er energie van als het onderwijs weer soepel loopt en zij zich kunnen richten op hun primaire taak: goed onderwijs aanbieden.

- ***Privacy gewaarborgd zonder stapels dossiers***

Het gesprek met de professional van het SAW-team wordt niet genoteerd als een gesprek met de psychiatrie, verslavingszorg, maatschappelijk werk of verpleegkundige, terwijl de SAW'er wel verbonden is aan een van deze organisaties. Het wordt simpelweg vastgelegd als een gesprek met SAW. Daarmee is de privacy gewaarborgd en is uitgebreid rapporteren in dossiers niet nodig. Dit bespaart tijd en energie.

SAW'er Lex van Dongen

4.

SAW inrichten: De aanpak

4.1 Inrichten van SAW

4.2 Het SAW-team

4.3 Bekendheid van SAW

4.4 Toeleiding

4.5 Soorten begeleiding

4.6 Afstemmen en samenwerken

Samenvatting

Voor een effectieve aanpak van psychosociale problemen en andere problematiek die de studievoortgang bedreigen, zijn afspraken en is helderheid nodig over hoe SAW wordt ingezet, wanneer en door wie. Dit hoofdstuk zet op een rij wat daarvoor nodig is.

SAW-ervaringen in Friesland

Gemiddelde cijfers en resultaten van de afgelopen tien jaar

- 1 op de 5 studenten krijgt begeleiding of hulp van SAW, variërend van licht tot intensief.
- Van de studenten die een SAW'er spreken, heeft 95% voldoende aan deze begeleiding.
- Studenten die intensievere ondersteuning krijgen, hebben gemiddeld 2 tot 6 gesprekken van 15-30 minuten.
- Minder dan 1 procent van de studenten die in contact komt met een SAW'er, heeft een externe, specialistische vorm van behandeling nodig.
- In minder dan 6% vindt doorverwijzing naar de huisarts, een gebieds- of wijkteam of GGD plaats.
- Voortijdig schoolverlaten is afgenomen sinds het invoeren van SAW.

4.1 Inrichten van SAW

Het is belangrijk om SAW zo in te richten dat SAW'ers optimaal individuele studenten begeleiden, ondersteuning bieden aan klassen, expertise delen met docenten en samenwerken als team binnen het onderwijs. Zo wordt voorkomen dat SAW als instituut op zichzelf binnen de instelling gaat functioneren, waarmee de kracht van de verbinding tussen onderwijs en hulp verloren gaat. In de volgende paragrafen worden de stappen beschreven die de mbo-instelling kan invoeren om SAW succesvol te integreren binnen de onderwijscontext.

4.2 Het SAW-team

Om de gestelde doelen van laagdrempelige begeleiding en ondersteuning binnen het onderwijs te realiseren, is een School als Werkplaats-team nodig. Deze professionals zijn en blijven in dienst van verschillende (jeugd)hulp- en gemeentelijke instellingen. Denk aan: de GGD, GGZ, verslavingszorg, jeugdhulpverlening, maatschappelijke opvang of het jongerenwerk. Iedere instelling levert een medewerker die geïnteresseerd en gemotiveerd is om generalistisch en binnen het onderwijs te werken (zie 5.4). Bijna de helft van de professionals met een hulpverleningsachtergrond zijn wel in dienst van de school. Met elkaar vormen deze medewerkers het SAW-team.

SAW'ers zetten zijn in principe in te zetten voor alle studenten van een opleiding. Zij beseffen wat het betekent om hulp en steun te bieden vanuit een onderwijscontext en zijn goed thuis in de leefwereld van jongeren en (jong)volwassenen.

Tot hun takenpakket behoort het vroegtijdig signaleren van problemen die mogelijk leiden tot schoolverzuim en/of -uitval. Zij bieden ondersteuning aan studenten in overleg met de verantwoordelijke docent, SLB'er of coach (hierna: docent), maar kunnen ook docenten ondersteunen, praktische hulp bieden, specialistische zorg inschakelen, een relatie leggen met thuis of het netwerk van de jongere.

4.3 Bekendheid van SAW

Studenten en docenten moeten op de hoogte zijn van de mogelijkheid om samen te werken met het SAW-team. Dat vraagt om introductie van én blijvende communicatie tussen SAW'ers, docenten en studenten. En om communicatie over de werkwijze van SAW.

Een aantal voorwaarden is in ieder geval nodig om bekendheid te creëren over SAW:

- Tijdens het algemene introductieprogramma stelt het SAW-team of de SAW'er zich voor.
- Bij de start van de opleiding gaat een SAW'er de klassen in en vertelt wie hij is, waar studenten hem kunnen vinden en waarvoor.
- De SAW'er(s) maakt/maken nadrukkelijk onderdeel uit van het onderwijsteam en is af en toe aanwezig bij teamvergaderingen.
- De SAW'er is regelmatig aanwezig bij studentbesprekingen, om SAW op het netvlies te houden, expertise te delen of te overleggen over een specifieke student.
- Bij speciale trajecten is de SAW'er aanwezig tijdens de intake.

Let op: SAW alleen introduceren is niet voldoende. Het vergt een lange adem en voortdurende aandacht om te zorgen dat de dwarsverbanden tussen studenten, docenten en SAW'ers werkelijk worden gelegd.

4.4 Toeleiding

De student kan op twee manieren terechtkomen bij SAW:

- *De student zoekt de SAW'er zelf op*
De SAW'er heeft zich tijdens de introductie voorgesteld en loopt gedurende het studiejaar regelmatig de klassen in om contact te houden met studenten. Op de onderwijsinstelling zijn bijvoorbeeld posters of folders beschikbaar met de naam en het telefoonnummer van de beschikbare SAW'er en het doel van SAW. Online, op de website en via sociale mediakanalen is eveneens informatie over SAW te vinden. Op deze manier kunnen studenten de SAW'er zelf opzoeken.
- *De student wordt via de docent in contact gebracht met SAW*
Op basis van informatie die een docent krijgt tijdens gesprekken met de student, schat hij in of SAW wenselijk of nodig is. Eventueel kan de docent bij de SAW'er toetsen of deze ook vindt dat een gesprek op zijn plaats is. De docent vraagt de student of hij een gesprek ook nodig vindt en licht toe waarom.

Nu zijn twee routes te bewandelen:

- De docent organiseert een gesprek met de student en SAW'er en stelt hen aan elkaar voor. Deze 'warme overdracht' geniet de voorkeur.
- De docent vraagt toestemming om het telefoonnummer en/of mailadres van de student aan de SAW'er te geven. De SAW'er neemt zo snel mogelijk contact op met de student voor een afspraak.

4.5 Soorten begeleiding

Het uitgangspunt van SAW is de presentietheorie: steun en hulp vindt plaats in relatie met anderen, in de directe omgeving. Een andere belangrijke insteek is dat SAW de student alle vormen van ondersteuning en begeleiding biedt, van licht pedagogische ondersteuning tot intensieve begeleiding. Dat kan op de volgende manieren:

- Met één of meer (preventieve) gesprekken. De gesprekken vinden plaats op afspraak én meer informeel, zoals een praatje op de gang, een appje of een groet in het voorbijgaan. Kleine signalen waardoor de student weet dat hij gezien wordt, betrokkenheid voelt en ervaart dat er openingen zijn voor (meer) steun en hulp waar nodig. Zo zet SAW in op preventie.
- Door intensievere ondersteuning van SAW. Een aantal studenten heeft behoefte aan twee tot zes gesprekken van gemiddeld ongeveer 15 tot 30 minuten. Meestal kan de student na deze interventie zelf verder en anders kunnen de gesprekken worden voortgezet. In een enkel geval is externe hulpverlening tegelijk of aansluitend nodig.

4.6 Afstemmen en samenwerken

SAW werkt nadrukkelijk niet als op zichzelf staand aanbod, maar in nauwe samenwerking met de onderwijsteams, ander aanbod in de instelling (bijvoorbeeld van een zorgcoördinatieteam, studentenzorg of time-outplek), externe hulpverlening, de thuissituatie en omgeving. Dit altijd in afstemming met de student zelf. De SAW'er houdt als generalist binnen school met zijn eigen specialisme het overzicht en werkt dus anders dan een 'standaard' hulpverlener.

Samenwerken vergt afstemmen wie wat doet, in de gaten houden wat nog nodig is en elkaar op de hoogte houden van hoe het ervoor staat. In de volgende paragrafen staat beschreven welke afspraken en voorwaarden belangrijk zijn om goed af te stemmen en samen te werken.

SAW in Nederland

Op verschillende mbo-instellingen in Nederland wordt gewerkt met een professionele hulpverlener of jongerenwerker binnen school, zoals de SAW-methodiek. Passend bij de zorgstructuur van het onderwijs en de behoeften van de studentenpopulatie sluit deze vorm van begeleiding en ondersteuning aan bij de beschikbare hulp en begeleiding in school.

De volgende professionals in Nederland werken onder meer met een op SAW geïnspireerde methode:

- Het Deltion Jongeren Team (Deltion College, Zwolle)
- School als Wijk (4 mbo's/20 locaties in de provincie Groningen)
- School als Werkplaats (Friesland College, Leeuwarden)
- Klas als Werkplaats (Albeda en Zadkine, Rotterdam)

Afspraken rond afstemmen

Goed afstemmen met docenten, externe hulpverlening, met studenten en eventueel ouders/verzorgers is van belang om de taken en positie van SAW helder te houden. Maak de volgende afspraken met de betrokkenen rond de student:

Met docenten:

- SAW is bedoeld als aanvulling op het werk van docenten en ondersteunt hen en de student.
- De docent is en blijft het eerste aanspreekpunt voor ouders, begeleiders en externe organisaties.
- De docent is eindverantwoordelijk, volgt op gepaste afstand wat er gebeurt en beoordeelt of dat (nog) zinvol is. Dit kan betekenen dat een SAW'er onder afgesproken condities de vrije hand krijgt om met studenten in gesprek te gaan. Het kan ook betekenen dat docent met de SAW'er besluit om een lastig gesprek, bijvoorbeeld met de student en zijn ouders, gezamenlijk te voeren.

Met externe hulpverlening:

- De SAW'er kan zorgen voor een 'warme' overdracht als externe hulpverlening (ook) nodig is.
- De SAW'er vormt de verbinding met externe hulpverlening en houdt de docent op de hoogte als privacyregels dat toelaten, wanneer dat nut heeft voor student en als de docent en student daarmee akkoord zijn.

Met de student:

- Zo nodig kan de SAW'er helpen de eerste stap te maken naar een volgende opleiding, stage of werk.
- Als het wenselijk is, kan de SAW'er nazorg bieden en in contact blijven met de student, ook als deze zijn studie heeft afgerond. In de praktijk neemt het gros afscheid na het behalen van het diploma.

Met ouders/verzorgers:

- Als daaraan behoefte is, stemt de SAW'er af met ouders of verzorgers, ook als het gaat om studenten van 18 jaar en ouder. Dit gebeurt niet wanneer de student daarvoor geen toestemming geeft.
- De SAW'er is nooit de begeleider of hulpverlener voor ouders of andere gezinsleden. Wel kan aan gezinsleden worden gevraagd of en op welke manier zij de student kunnen helpen.

Afspraken rond samenwerken

Afspraken over samenwerken helpen helder houden wie waarmee bezig is, voorkomen dubbel werk of onnodig overleg en zorgen dat alle partijen verbonden blijven. Een belangrijke rol hierbij is weggelegd voor de spilfiguur van SAW, die ook aangeduid kan worden als overstijgend teamleider of verbindend ambassadeur op een hoger niveau dan de uitvoerende praktijk.

SAW in Friesland

'Je kunt snel een beroep doen op elkaar expertise'

Lex van Dongen is als jongerenwerker in dienst bij welzijnsorganisatie Amaryllis en werkt twee dagen gedetacheerd als SAW'er.

'Eigenlijk werk ik twee dagen per week op school, maar vaak ben ik er elke dag wel even. Studenten mogen me altijd bellen en ik heb heus wel eens om twee uur 's nachts de telefoon opgenomen. Als het de spugaten uitloopt, leg ik uit dat ik in principe doordeweeks werk.

Onafhankelijk

Doordat ik in loondienst ben van Amaryllis ben ik onafhankelijk. Bij SAW werk ik 16 uur, voor Jimmy's 20 uur. Bij Jimmy's organiseren jongeren zelf game- en sportevents, ze hebben een muziekstudio gebouwd, maar je kunt ook lekker in de huiskamer hangen of internetten.

De meerwaarde van SAW is dat veel verschillende organisaties betrokken zijn – Jeugdhulp Friesland, de GGD, MEE, verslavingszorg, eigenlijk elke Friese jeugdinstantie. Daardoor kun je snel een beroep doen op elkaars expertise.

Beeld

Verder is doorverwijzen een minder grote stap – ook voor de student. Stel dat een student echt met een gameverslaving kampt, dan kan Taco van Verslavingszorg Noord-Nederland (VNN) even aanschuiven tijdens ons gesprek. Zo krijgt de student al een beetje een beeld van wat hij kan verwachten en hoeft hij niet naar een 'instantie'.

Daarnaast nodig ik jongeren wel eens uit bij Jimmy's als ik denk dat het aanbod aanspreekt. Of gewoon om ze even naar een nieuwe plek, met nieuwe mensen te krijgen.'

Communicatie tussen verschillende betrokken partijen is namelijk noodzakelijk om te zorgen dat iedereen op één lijn blijft en het doel ondersteunt. In de praktijk werkt het goed als een daartoe aangewezen persoon de verbinding legt en in stand houdt met de besturen van de betrokken hulpverleningsorganisaties, de onderwijsinstelling(en), gemeenten, financiers zoals zorgverzekeraars, de SAW'ers en docenten. Deze spilfiguur is dan ook een belangrijke voorwaarde voor het welslagen van SAW (zie ook 5.3).

Deze spin in het web zorgt als ambassadeur van SAW dat de interventie op de kaart blijft staan, kan nieuwe en bestaande kennis over het veld doorgeven en zorgen dat de voorwaarden voor het succesvol functioneren van SAW blijven bestaan. Hij of zij heeft bij voorkeur een achtergrond in de hulpverlening en kan op managementniveau werken.

De spilfiguur:

- organiseert en leidt met regelmaat casuïstiekbesprekingen met een deel van het SAW-team (van maximaal acht personen);
- draagt eraan bij dat tijdens een casuïstiekbespreking ieders kennis en specialisme aan bod komt en dat tegelijk de generalistische blik wordt behouden, zodat verdieping plaatsvindt;
- organiseert een vergadering waarin de uitwisseling van kennis tussen de verschillende disciplines centraal staat;
- zorgt dat aan de voorwaarden wordt voldaan om op verschillende afdelingen van de scholen te kunnen werken en volgt op of dit werkelijk gebeurt, zoals uren vrijmaken voor samenwerking;
- onderhoudt contact met de directie van de opleiding(en), hulpinstanties, gemeentes en financiers;
- bevordert communicatie en uitwisseling van kennis tussen betrokken professionals;
- is betrokken bij het aannemen van SAW'ers, blijft op de hoogte van de dagelijkse praktijk, houdt geregeld een bilateraal overleg en evalueert het functioneren van de SAW'er met de organisatie waar deze in dienst is.

SAW'er Alef Sies

5.

SAW invoeren: De voorwaarden

5.1 Bestuurlijke voorwaarden

5.2 Organisatorische voorwaarden

5.3 Voorwaarden voor verbinding: De spilfiguur

5.4 Profiel van de SAW'er

5.5 Financiële voorwaarden

Samenvatting

Om structureel SAW te kunnen inzetten, moet aan bestuurlijke, organisatorische en financiële voorwaarden worden voldaan. Ook is van belang dat SAW'ers voldoen aan het profiel dat van ze wordt gevraagd. Tenslotte is een spilfiguur als verbindende factor voor alle lagen en besturen nodig om succesvol te kunnen blijven werken.

SAW in Friesland

Gedetacheerd en in dienst?

Op het Friesland College (FC) werken bijna 40 (jeugd)hulpverleners. Zij zijn één of meerdere dagdelen per week aanwezig op het Friesland College. Een deel van hen werkt gedetacheerd vanuit een externe organisatie, een ander deel van het SAW-team is in dienst bij het FC.

De SAW'ers in dienst bij het FC kennen de weg binnen school, zijn op de hoogte van het zorgaanbod daar en gewend aan het jargon. Zij kunnen de gedetacheerde SAW'ers met die zaken helpen en daarnaast introduceren bij andere medewerkers op school.

De gedetacheerde SAW'ers zijn vanuit hun externe organisatie op de hoogte van de laatste ontwikkelingen op hun specifieke vakgebied, hebben korte lijntjes met externe hulpverlening als dat toch nodig is en brengen een onafhankelijke blik mee.

De mix van mensen in dienst van de school met de medewerkers vanuit externe organisaties vormt de kracht van SAW. Hun verschillende achtergronden leveren een rijkdom aan kennis en verscheidenheid aan invalshoeken op. Het zorgt voor een team dat brede en diepgaande expertise heeft.

5.1 Bestuurlijke voorwaarden

SAW kan alleen een succes worden als het bestuur van de onderwijsinstelling zich nadrukkelijk uitspreekt over de meerwaarde van SAW. De interventie dient verder te zijn beschreven in het schoolbeleid en sluit aan bij de bestaande zorgstructuur.

Om zover te komen is het volgende nodig op bestuurlijk vlak:

- Creëer draagvlak bij samenwerkende partijen, zoals het onderwijsbestuur, bestuurders van hulpverleningsorganisaties, gemeente(n), de financier / zorgverzekeraar, docenten en andere onderwijsprofessionals.
- Sluit aan bij reeds bestaande zorgstructuren op school.
- Start zo mogelijk klein en voer de interventie langzaam steeds verder in.
- Zorg dat bestuurders, beleidsmakers en financiers op één lijn zitten wat betreft de voorwaarden en zorg dat zij kennis hebben van wat er in de praktijk gebeurt. Dit kan bijvoorbeeld tijdens een terugkerende bijeenkomst van de bestuurders, waar SAW'ers en studenten ze bijpraten over de praktijk.
- Zorg dat de interventie structurele financiering krijgt. Dit vereist dat bestuurders daarover meedenken en actief hun netwerk inzetten.
- Maak heldere afspraken over hoe SAW vorm krijgt op de opleiding en communiceer daarover.
- Laat ruimte voor onderwijsinstellingen om zelf preciezer praktisch invulling te geven aan SAW, maar zorg wel dat de algemene afspraken en voorwaarden zoals beschreven in deze methodiekbeschrijving dezelfde blijven.

5.2 Organisatorische voorwaarden

SAW functioneert wanneer aan een aantal organisatorische voorwaarden is voldaan. Het gaat om faciliteiten die nodig zijn, om de organisatiestructuur, communicatiemiddelen en taakverdeling. Een andere belangrijke voorwaarde is de spilfiguur van SAW, die wordt besproken in 5.3.

Faciliteiten

De SAW'er loopt rond in de kantine, komt in de docentenkamer, praat even bij in de klas of op de gang. Maar soms is voor persoonlijke gesprekken een rustige, af te sluiten gespreksruimte nodig. Ook is een laptop noodzakelijk voor notities en om efficiënt te kunnen werken – is er geen gesprek gepland of valt een gesprek uit, dan kan de SAW'er door met ander werk. Verder is een mobiele telefoon nodig en een account voor het interne communicatiesysteem van het mbo.

Structuur

Belangrijk is dat er afspraken zijn vastgelegd over te lopen zorgroutes binnen de structuur van de onderwijsinstelling.

Denk aan afspraken over:

- hoeveel studenten een SAW'er ongeveer kan begeleiden, hoe lang en wie doorverwijst als er meer nodig is;
- hoe SAW aansluit op en samenwerkt met de bestaande zorgstructuur;

- verplichte casuïstiekbespreking tussen SAW'ers en intervisiegesprekken, zodat zij kunnen aansluiten op wat nodig is;
- hoe SAW zich verhoudt ten opzichte van ander zorgaanbod op school. Kan de student tegelijk van ander intern aanbod van de onderwijsinstelling gebruik maken of vervangt SAW dit aanbod?
- de bevoegdheden van SAW, ook in relatie tot andere begeleiders binnen school;
- het aantal SAW'ers binnen een opleiding. De praktijk leert dat één SAW'er per opleiding volstaat en ook het meest efficiënt werkt: studenten en docenten weten deze persoon gemakkelijker te vinden en het is helder bij wie ze moeten zijn voor overleg.

Communicatiemiddelen

Samenwerken betekent ook voorwaarden scheppen voor de juiste communicatiemiddelen en weten tussen welke partijen overleg plaatsvindt of moet hebben.

Zo zijn afspraken nodig over wanneer en hoe communicatie plaatsvindt, onder andere:

- tussen betrokkenen binnen (de zorgstructuur in) het onderwijs en SAW'er;
- tussen de docent en de SAW'er;
- tussen de mbo-instelling(en) en betrokken partners. Zoals bestuurders en directeurs van deelnemende instellingen, het studentenservicepunt, de gemeente en de spilfiguur van SAW;
- tussen SAW'ers, de eigen instelling en andere betrokken besturen, gemeente(n) en financiers.

Het is praktisch om één registratiesysteem te hanteren, om het overzicht te kunnen bewaren en privacy te waarborgen. De SAW'er voert in dit systeem in dát hij acties heeft ondernomen, maar niet welke precies, vanwege de privacy van de student.

Docenten werken ook in het systeem en zien dat SAW betrokken is. Studenten kunnen zelf aangeven bij docenten wat er speelt, kunnen aangeven dat SAW de docent mag informeren of het komt naar voren in een driehoeksgesprek tussen student, docent / coach en SAW.

SAW in Friesland

SAW in verhouding tot andere voorzieningen

Studenten op het Friesland College die bij SAW in begeleiding zijn, kunnen ook gebruik maken van de reguliere zorgstructuur op school. Ze kunnen bijvoorbeeld een beroep doen op groepsbegeleiding van Pitstop, waar studenten gedurende zes weken een studie-time-out krijgen, om hun schoolleven op de rit te krijgen en hun studie te vervolgen.

Studenten mogen gebruik maken van MBO Rebound Fryslân, een traject dat wordt aangeboden door twee onderwijsinstellingen om jongeren terug naar school te begeleiden. De docent of coach kan in overleg met de zorgcoördinatoren naar deze voorzieningen verwijzen, in overleg met SAW.

Ook het verwijzen naar externe projecten verloopt via de zorgcoördinator of de contactpersoon studentenzorg deze laatste coördineert de zorg rond verzuim. Overleg tussen SAW met zorgverleners in- en extern komt de begeleiding van studenten ten goede.

Taakverdeling

De docent houdt zich bezig met zaken rond de schoolloopbaan; de SAW'er biedt de student ondersteuning bij problematiek die niet direct met leren te maken heeft, maar het wel belemmert. Verder kan per situatie en student worden gekeken wie wat op zich neemt. Zo blijft maatwerk en snel handelen mogelijk.

5.3 Voorwaarden voor verbinding: De spilfiguur

Een belangrijke voorwaarde om te voorkomen dat SAW een 'hulpverleningsinstituut binnen de opleiding' wordt of dat van verbinding tussen onderwijs en hulp niets komt, is het aanstellen van een spilfiguur. Deze persoon zorgt dat er daadwerkelijk kennis en kunde wordt uitgewisseld, samenwerking tot stand komt op diverse niveaus, organisaties goed afgestemd op elkaar blijven en er volgens beleid wordt gewerkt.

Verbinding en kennisoverdracht

Deze spilfiguur van SAW kan ook worden aangeduid als overstijgend teamleider of verbindende ambassadeur op een hoger niveau dan de uitvoerende praktijk. Communicatie tussen verschillende betrokken partijen is noodzakelijk om te zorgen dat iedereen op één lijn blijft. De spilfiguur verbindt en overlegt op beleids-, bestuurlijk en praktijkniveau met alle betrokken partijen, zoals hulpverleningsorganisaties, de onderwijsinstelling(en), gemeenten, (andere) financiers, SAW'ers en docenten.

Zo zorgt deze spin in het web dat nieuwe en bestaande kennis over het veld wordt doorgegeven en zorgt dat de voorwaarden voor het succesvol functioneren van SAW blijven bestaan. De spilfiguur van SAW heeft bij voorkeur een achtergrond in de hulpverlening en kan op managementniveau werken. Zie verder hoofdstuk 4.6 voor de precieze invulling en taken van de spilfiguur.

5.4 Profiel van de SAW'er

De SAW'er heeft een specifieke houding nodig om te werken binnen een mbo-instelling.

Hij of zij:

- is empathisch, vriendelijk, open en eerlijk;
- heeft veel geduld en kan rust in een situatie brengen;
- kan goed luisteren en de juiste vragen stellen;
- durft confronterend te zijn, zonder dwingend te zijn;
- reageert snel en adequaat;
- heeft kennis van de sociale kaart;
- kan zich aanpassen aan de cultuur van de opleiding;
- verliest tegelijk niet de creativiteit om anders te kijken naar oplossingen;
- wil binnen het redelijke ook buiten kantoortijden bereikbaar zijn.

Competenties

Bepaalde vaardigheden zijn nodig om binnen de mbo-instelling van meerwaarde te zijn.

Zo moet de SAW'er:

- kunnen werken als generalist en breed inzetbaar zijn;

- oplossend kunnen denken en handelen samen met de student;
- regie kunnen nemen als met meerdere organisaties of professionals wordt samengewerkt;
- resultaatgericht werken aan concrete oplossingen;
- reflecteren over het eigen handelen, over dat van het onderwijsteam en de student;
- hbo-geschoold zijn op gebied van social work, pedagogiek of psychologie, met tenminste drie jaar relevante werkervaring;
- zoeken naar wat studenten (wel) zelf kunnen, samen oplossingen bedenken passend bij de jongere en zijn situatie;
- out-of-the-box kunnen denken, creatieve oplossingen bedenken en lef tonen;
- communicatief vaardig zijn, zowel in het geven van feedback als in het schrijven van beknopte rapportages;
- weerstand van studenten kunnen ombuigen tot acties, zonder het over te nemen van een student;
- gemakkelijk contact leggen met het team en studenten, zelf op mensen afstappen en ze op hun gemak kunnen stellen.

SAW in Friesland

'Je helpt studenten het zelf te kunnen'

SAW'er Merle Herkert-Zijlstra:

'Het gesprek voeren is de sleutel. Eigenlijk stel ik alleen vragen en oordeel niet. Hoe wil een student met zijn of haar gedrag en gevoelens omgaan, wat heeft hij of zij nodig?

Present

Als SAW'er moet je open, sociaal en niet veroordelend zijn. Je moet present zijn, maar tegelijk zorg uit handen kunnen geven – we kunnen niet alles oplossen. Voor sommige problemen is specifieke behandeling of begeleiding nodig.

Zelf doen

En de student moet het zelf doen. Ze vragen mijn hulp, maar het betekent niet dat ik al hun problemen kan en ga oplossen. Als ze naar de gemeente moeten bellen en ze doen het niet, ga ik niet voor ze telefoneren. Wel kan ik naast ze zitten tijdens het telefoontje. Of we praten over waaróm een student iets steeds uitstelt en hoe het voor hem is om zo door te modderen.'

5.5 Financiële voorwaarden

SAW'ers zijn en blijven in dienst van de eigen instelling met de bijbehorende cao. Tegelijkertijd werken ze in een onderwijscontext. Over het algemeen zijn op een gemiddelde onderwijsinstelling 8 uren SAW per week nodig voor 40 entree- en niveau 2-studenten en 8 uur per week voor 80 niveau 3- en niveau 4-studenten. Het is zaak om structureel financiering te regelen voor SAW, om te kunnen zorgen voor continuïteit. Een jaar geen SAW kunnen aanbieden, betekent het verlies van de ingerichte structuur, de bekendheid van SAW en vergroot de kans op nieuw schoolverzuim en -uitval.

SAW in Friesland

Financiering

In totaal worden ruim 550 uitvoeringsuren per week ingezet door het SAW-team op de locaties van het Friesland College in Leeuwarden en Heerenveen. De inzet is gebaseerd op 40 uitvoeringsweken.

De totale kosten voor een studiejaar zijn globaal 1,2 miljoen euro. Het Friesland College betaalt een derde van dit bedrag door inzet van mensen en financiële middelen. Ook de Friese gemeenten betalen een derde vanuit preventiebudgetten, waarbij twee gemeenten een extra bijdrage leveren (met name Leeuwarden en daarnaast Heerenveen) met middelen en uren. Tenslotte betaalt de zorgverzekeraar een derde deel.

Naast de uitvoeringskosten zijn er nog kosten voor:

- Spilfiguur van SAW: 0,6 fte.
- Inhoudelijk medewerker: 0,4 fte.
- Professionalisering van het team
- Materiële kosten

Deze kosten worden door het Friesland College betaald.

6.

Bronnen

Academische Werkplaats Transformatie Jeugd Friesland (AWTJ). 'De onderzoekers zijn voor ons een soort motor'. <https://awtjf.nl/wp-content/uploads/2018/12/Factsheet-Peer-School-Support-Project-december-2018.pdf>

Bolin, A. & Sorbring, E. (2017). The Self-Referral Affordances of School-Based Social Work Support: a Case Study. *European Journal of Social Work*, 20, 869-991. doi: 10.1080/13691457.2016.1278521

Evenboer, E., Douwes, R., Krediet, I., & Metselaar, J. (2019). 'School als Werkplaats' Ondersteuning binnen de Muren van het mbo. Ervaren en behoeften van jongeren met psychosociale problemen. *Kind & Adolescent Praktijk*, 18, 14-19. <https://doi.org/10.1007/s12454-019-0004-2>

Metselaar, J., Evenboer, K. E., Douwes, R., & Krediet, I. (2018). School als Werkplaats onderzocht: Wat vinden mbo-studenten? In M. Coenders, J. Metselaar, & J. Thijssen (Red.), *Samen bundelen van praktijkgericht onderzoek* (pp. 239-249). Delft: Eburon.

Schuit, H. (2014). SAW Monitor, BMC rapport.

Sklad, M., Diekstra, R., De Ritter, M., Ben, J., & Gravesteyn, C. (2012). Effectiveness of School-Based Universal Social, Emotional and Behavioral Programs: Do They Enhance Students' Development in the Area of Skill, Behavior, and Adjustment? *Psychology in the Schools*, 49, 892-909. <https://doi.org/10.1002/pits.21641>

Weare, K. & Nind, M. (2011). Mental Health Promotion and Problem Prevention in Schools: What Does the Evidence Say? *Health Promotion International*, 26, 29-69. doi: 10.1093/heapro/dar075

De Methodiekbeschrijving School Als Werkplaats (SAW) laat zien hoe laagdrempelige begeleiding en ondersteuning voor jongeren en (jong)volwassenen binnen de onderwijsinstelling mogelijk wordt. Met SAW kunnen leerlingen en studenten als het even tegenzit, toch hun doel bereiken: hun diploma behalen.

Hulpverleners en welzijnswerkers (SAW'ers) bieden binnen school ondersteuning aan studenten die tijdens hun schoolloopbaan vastlopen vanwege persoonlijke, emotionele of financiële problemen. Ook het onderwijsteam kan gebruikmaken van de kennis en expertise van SAW'ers. Met SAW haalt de onderwijsinstelling kortom ondersteuning en expertise van buiten naar binnen. Zo werk je samen aan een gezonde en kansrijke toekomst.

De methodiekbeschrijving zet uiteen wat de uitgangspunten en voorwaarden zijn en welke meerwaarde de werkwijze heeft voor leerlingen en studenten. Het biedt zo handvatten voor praktijk, bestuur en beleid om SAW in te voeren.

Deze uitgave is bedoeld voor elke professional en beleidsmaker betrokken bij het onderwijs die graag investeert in hulp binnen de school. De methodiek is te gebruiken in het primair en voortgezet onderwijs, het mbo en hbo.